

11. Хатнюк Н.С. Правова природа оспорюваних правочинів. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 2. С. 77–80.
12. Тузов Д.О. Недействительность и противоправность. *Сборник статей памяти М.М. Агаркова*. Ярославль. Яросл. гос. ун-т., 2007. С. 33–69.
13. Цивільне право України : підручник: У 2 т. / Борисова В.І. (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Київ : Юрінком Інтер, 2007. Т. 1. 480 с.
14. Кот О.О. Природа недійсних правочинів. *Вісник Академії правових наук України* : зб. наук. пр. 2009 . № 4 (59). Харків : Право, 2009. С. 108–118.
15. Гражданское право Украины : учебник. В 2 ч. / А.А. Пушкин, В.М. Самойленко, Р.Б. Шишка и др.; Под ред. А.А. Пушкина, В.М. Самойленко. Харьков : Основа, 1996. Ч. 1. 440 с.
16. Алексеев С.С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. Москва : Юрид. лит., 1966. 186 с.
17. Лейст О.Э. Санкции в советском праве. Москва : Госюриздат, 1962. 238 с.
18. Лейст О.Э. Санкции и ответственность по советскому праву (теоретические проблемы). Москва : Изд. МГУ, 1981. 240 с.

УДК 347.6

МЕНДЖУЛ М.В.

ПРИНЦИПИ СІМЕЙНОГО ПРАВА В ЗАКОНОДАВСТВІ НОРДИЧНИХ ДЕРЖАВ

У статті досліджено принципи сімейного права в Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії та Ісландії. Встановлено спільні засади правового регулювання сімейних відносин у нордичних державах та національні особливості. Нордичні держави успішно впроваджують принцип відповідального батьківства, проявами ефективності якого є зростання залучення батьків до виховання та догляду за дітьми. На основі проведеного дослідження запропоновано пропозиції з удосконалення законодавства України.

Ключові слова: принципи, сімейні відносини, нордичні держави, подружжя, батьки та діти, відповідальне батьківство.

В статье исследованы принципы семейного права в Швеции, Норвегии, Дании, Финляндии и Исландии. Установлены общие принципы правового регулирования семейных отношений в нордических странах и национальные особенности. Нордические государства успешно внедряют принцип ответственного отцовства, проявлениями эффективности которого является рост привлечения родителей к воспитанию и уходу за детьми. На основе проведенного исследования предложены изменения по усовершенствованию законодательства Украины.

Ключевые слова: принципы, семейные отношения, нордические государства, супруги, родители и дети, ответственное отцовство.

The article examines the principles of family law in Sweden, Norway, Denmark, Finland and Iceland. The common principles of legal regulation of family relations in the Nordic states and national peculiarities are established. The Nordic states are successfully implementing the principle of responsible parenthood, whose manifestations of effectiveness are the increased involvement of parents in childcare and care. On the basis of the conducted research suggestions on improvement of the legislation of Ukraine are offered.

Key words: principles, family relations, Nordic states, marriages, parents and children, responsible fatherhood.

Вступ. Євроінтеграційний політичний вектор України зумовлює необхідність приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів. З цією метою здійснюються порівняльні дослідження багатьох інститутів як публічного, так і приватного права. На нашу думку, малодослідженими залишаються принципи сімейного права в європейських державах. Науковці досліджували правові системи нордичних держав загалом та можливість виділення їх в окрему правову сім'ю (О. Ландо), порівнювали галузі та підгалузі права цих держав (О.В. Зінченко, Є.Д. Стрельцова) або ж окремі правові інститути та поняття (О.М. Андреева, А.В. Пехник). В українській науці досліджено також принципи цивільного права та окремі принципи сімейного права.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення порівняльного аналізу принципів регулювання сімейних відносин у нордичних державах задля розробки пропозицій щодо удосконалення законодавства України.

Результати дослідження. В українській літературі зустрічається два терміни «скандинавські держави» та «нордичні держави». Це не тотожні поняття, оскільки традиційно до скандинавських держав відносять країни, розміщені на Скандинавському півострові, поняття нордичних країн охоплює такі держави, як Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія та Ісландія. Проте доволі часто вітчизняні науковці ототожнюють нордичні та скандинавські держави [1, с. 103]. Водночас у цих державах такі поняття чітко розмежовують, зауважуючи, що Скандинавія включає географічно лише Норвегію та Швецію, а також північно-західні частини Фінляндії, однак, коли використовують термін «скандинавські країни» в культурному значенні, то мають на увазі Данію, Швецію та Норвегію, проте не Фінляндію [2].

О. Ландо зауважує, що, незважаючи на значний вплив на нордичні правові системи німецького та французького права, а також загального права Англії та США (на процесуальне, договірне та деликтне право), вони зберегли багато особливостей [3, с. 199–200].

Данія упродовж 1849–1953 рр. ухвалила шість конституцій, Ісландія у 1814–1944 рр. та Фінляндія у 1809–1999 рр. – по три конституції, Швеція у 1812–1974 рр. – дві конституції з чотирма суттєвими реформами, Норвегія – одну Конституцію 1814 р. з трьома істотними змінами [4, с. 60].

У Конституціях нордичних держав містяться окремі сімейні принципи. Наприклад, Конституція Королівства Норвегія від 17 травня 1814 р. встановлює принципи рівності (ст. 98), поваги до приватного та сімейного життя (ст. 102), поваги до гідності дитини, врахування думки дитини, пріоритету інтересів дитини, державного захисту дитини (ст. 104). Водночас стаття 36 Конституції Норвегії містить обмеження права на шлюб для принців та принцес, зокрема вони не можуть одружуватися без дозволу короля, у разі порушення цієї норми як принц (принцеса), так і його (її) нащадки втрачають право на трон. Конституція Данії щодо регулювання відносин членів сім'ї тільки в статті 76 встановлює обов'язок батьків гарантувати отримання дітьми освіти в початковій школі. Конституція Фінляндії від 11 червня 1999 р. містить принцип гендерної рівності. Конституція Ісландії від 17 червня 1944 р. (із останніми змінами від 18 липня 2013 р.) містить принцип рівності (ст. 65) та принцип поваги до приватного і сімейного життя (ст. 71).

Сімейне право Швеції є частиною цивільного права і при цьому його джерелами є низка спеціальних законодавчих актів, зокрема: Закон про шлюб від 14 травня 1987 р. (набув чинності 1 січня 1988 р.), Закон про батьківство (набув чинності з 1 січня 1950 р.), Закон про співмешкання від 12 червня 2003 р., Закон про особисті імена (чинний з 1 січня 2017 р.) та ін. Аналіз вказаних актів дає змогу визначити такі принципи шведського сімейного права: принцип добробуту сім'ї, принцип моногамії, визнання як світського, так і церковного шлюбу, принцип свободи розірвання шлюбу та інші.

Уряд Швеції впроваджує послідовну політику щодо впровадження принципу гендерної рівності. Щодо жінок здійснюється політика покращення їхніх можливостей на ринку праці, щоб жінки мали однакові з чоловіками умови для оплачуваної праці, однакову оплату праці та рівномірний розподіл батьківських обов'язків зі своїми партнерами. Таким чином, метою впровадження гендерної рівності у Швеції є зменшення гендерної сегрегації на ринку праці та водночас стимулювання відповідальності чоловіків за участь у веденні домашнього господарства та догляду за дітьми. Чоловіки у Швеції отримали право на декретну відпустку ще в 1974 році. Після народження дитини батькам надається оплачувана декретна відпустка протягом 480 днів у розмірі 80% від заробітної плати, щонайменше 60 із яких зобов'язаний взяти батько [5, с. 191–192].

В Швеції та інших нордичних державах системно та успішно впроваджується принцип відповідального батьківства, проявами ефективності якого є зростання залученості батьків до виховання та догляду за дітьми. Така політика призвела до зростання народжуваності, серед європейських держав Швеція має один із найвищих показників.

З аналізу норм Закону про батьківство Швеції, що набув чинності 1 січня 1950 р., можна говорити про наявність принципу визначеності батьківства. Оскільки розділ 2 вказаного акта покладає обов'язок на державу в особі комітету соціального забезпечення у разі, коли жінка незаміжня визначити справжнього батька дитини. Крім того, цей акт регулює сімейні відносини на принципах пріоритету інтересів дитини. Прояви принципу пріоритету інтересів дитини шведські дослідники знаходять у законодавстві в спадкових нормах ще на початку 1900 р., а з 1920 р. цей принцип проявляється і в інституті опіки [6, с. 12].

З 1 липня 2014 року найнижчий вік для вступу в шлюб у Швеції становить 18 років, і особа молодша 18 років отримати дозвіл на вступ у шлюб не може [7, с. 10]. Аналогічні норми містяться в законодавстві про шлюб Норвегії, Данії та Ісландії.

У Норвегії сімейні відносини регулюються такими законодавчими актами: Законом про шлюб від 4 липня 1991 р., Законом про дітей та батьків від 8 квітня 1981 р., Законом про співжиття від 18 червня 1965 р., Законом про право на спільне житло та домогосподарство від 4 липня 1991 р. та ін. Сімейні відносини базуються на принципах добровільності, моногамії, визнання як світського, так і церковного шлюбу, свободи розірвання шлюбу, добробуту подружжя, договірного регулювання відносин подружжя, пріоритету інтересів дітей, батьківської відповідальності, заборони насильства та ін.

Щодо принципу свободи розірвання шлюбу, то відповідно до Закону про шлюб розлучення можна вимагати після сепарації більше року (§ 21) або після припинення спільного проживання протягом двох років (§ 22). Стаття 26 Закону про шлюб встановлює, що подружжя зі спільними дітьми віком до 16 років у випадках розлучення мають вдатися до посередництва (медіації) до того, як справа буде передана до суду або губернатора округу. Аналогічна норма міститься в ст. 51 Закону про дітей та батьків.

Норвезьке сімейне законодавство встановлює також принцип спільної відповідальності подружжя за утримання сім'ї. Зокрема, згідно зі ст. 38 Закону про шлюб, подружжя несе спільну відповідальність за витрати, необхідні для домогосподарства, і за покриття інших спільних потреб, виховання дітей та конкретних потреб кожного з подружжя (шляхом надання грошей, веденням домашнього господарства або іншим способом). Один з подружжя має право в розумній мірі вимагати кошти від іншого на покриття витрат для потреб сім'ї.

Згідно зі статтею 39 Закону про шлюб, подружжя зобов'язані надавати один одному інформацію, необхідну для оцінки їхнього фінансового стану. З цією метою один із подружжя може вимагати від іншого, а також від податкових органів надати інформацію або копію податкової декларації. Один із подружжя може вимагати інформацію від компаній, корпорацій або інших установ, що займаються фінансами або страховою діяльністю, а також від інших осіб, які управляють майном.

Закон про дітей та батьків Норвегії, так само як і законодавство Швеції, встановлює принцип визначеного батьківства, зокрема держава зобов'язана встановити, хто є батьком та матір'ю дитини (ст. 5).

Сімейні відносини в Данії регулюються низкою окремих законодавчих актів, зокрема: Законом про шлюб (набув чинності 1 січня 1970 р., остання редакція відбулася 23 січня 2018 р.), Законом про батьківську відповідальність (набув чинності 1 січня 1996 р.), Законом про дітей від 1 липня 2002 р. (останні зміни були внесені 7 листопада 2018 р.), Законом про економічні відносини подружжя від 30 травня 2017 р. тощо. Аналіз сімейного законодавства Данії дає змогу робити висновки, що воно так само побудоване на принципах рівності, моногамії, визнання світського та церковного шлюбу, свободи укладення договорів між подружжям, взаємопідтримки подружжям один одного, свободи розірвання шлюбу, протидії насильству, найкращих інтересів дитини та ін.

Щодо принципу моногамії, то як у Данії, так і в інших нордичних державах, він поширюється не тільки на шлюби, але і на партнерство. Наприклад, стаття 9 Закону про шлюб Данії встановлює, що особа, яка раніше вступала у шлюб або зареєстроване партнерство, не має вступати в шлюб доти, доки існує попередній шлюб або зареєстроване партнерство.

Закон про економічні відносини подружжя встановлює принцип індивідуальної відповідальності за зобов'язання, що виникли у кожного із подружжя до або під час шлюбу, а також обов'язок надання згоди на відчуження майна одним із подружжя, навіть після розірвання шлюбу.

Законодавство про батьківську відповідальність у Данії пройшло тривалий шлях розвитку. З 1985 року було встановлено, що після розірвання шлюбу батьки могли домовитися про спільну опіку над дітьми, таке саме право мали батьки, які перебували у фактичних шлюбних відносинах. Якщо хтось з батьків обмежував право іншого на спілкування з дитиною, то спочатку необ-

хідно було скасувати спільну опіку і тоді звертатися для отримання рішення про контакт з дитиною [8]. Зміни у підходах до регулювання відносин батьків і дітей були визначені у прийнятому в 1995 році новому Законі про батьківську відповідальність, що набув чинності 1 січня 1996 року. Новий закон конкретизував концепцію «спільної опіки» над дитиною батьків після розлучення, гарантував контакт із дитиною того із батьків, хто не проживав з нею, встановлював можливість батьків на основі угод домовлятися про спільне виховання і опіку над дітьми [9, с. 40–41]. Після внесених змін 2007 року посилено практичну реалізацію принципу, що дитина має право на контакт та спілкування з обома батьками [8].

Законодавство Фінляндії в сфері регулювання сімейних відносин складається з таких актів: Закон про шлюб від 13 червня 1929 р. (у новій редакції від 16 квітня 1987 р., останні зміни були внесені в 2017 р.), Закон про утримання дітей від 5 вересня 1975 р., Закон про догляд за дітьми та права доступу від 8 квітня 1983 р., Закон про правові генетичні дослідження батьківства від 3 червня 2005 р., Закон про захист дітей від 13 квітня 2007 р., Закон про об'єднання домогосподарств від 14 січня 2011 р., Закон про батьківство (набув чинності з 1 січня 2016 р.), Закон про персональні і родинні імена від 19 грудня 2017 р., Закон про материнство від 20 квітня 2018 р. та інші. Вказані акти базуються на таких принципах: рівності, добровільності, моногамії, визнання світського та церковного шлюбів, визначеності батьківства, пріоритету інтересів дитини, захисту прав дитини, врахування думки дитини, свободи розірвання шлюбу, свободи договору, заборони насильства тощо.

У законодавстві Фінляндії встановлено принцип роздільної власності подружжя, але при цьому таке майно під час перебування у шлюбі з метою захисту сімейних інтересів обмежується у відчуженні.

Згідно зі ст. 4 Закону Фінляндії про захист дітей, утверджені принципи сприяння розвитку дитини, добробуту дитини та найкращих інтересів дитини. Оцінюючи найкращі інтереси дитини, враховується: 1) збалансований розвиток і добробут, а також тісні та безперервні відносини; 2) здатність батьків (опікунів) налагодити контакт з дитиною, здійснювати контроль за поведінкою відповідно до віку та рівня розвитку; 3) навчання, що відповідає побажанням дитини; 4) безпечне середовище для розвитку, фізичне та психічне благополуччя; 5) відповідальність за незалежність та розвиток; 6) можливість дитини брати участь у вирішенні питань щодо себе і впливати на них; 7) врахування мовних, культурних та релігійних особливостей.

В Ісландії сімейні відносини регулюються Законом про шлюб від 31 квітня 1993 р. (останні зміни набули чинності 1 січня 2019 р.), Законом про захист дітей від 10 травня 2002 р., законами про консультування та освіту з питань сексу та пологів, а також про аборти та стерилізацію від 25 травня 1975 р. та ін. Принципи справедливості, заборони насильства, захисту дітей та пріоритету інтересів дитини утверджуються в Законі Ісландії про захист дітей від 10 травня 2002 р. Закон про шлюб Ісландії ґрунтується на принципах рівності, взаємопідтримки, визнання світського та церковного шлюбу, моногамії, свободи розірвання шлюбу, спільної власності подружжя та ін.

Данія була першою державою в світі, яка прийняла Закон про зареєстровані партнерства ще у 1989 році. У Норвегії одностатеві пари мають право реєструвати партнерство з 1993 року, у Фінляндії – з 2002 року. Щодо права на одностатеві шлюби, то їх укладати особи можуть у Норвегії з 2008 року, у Швеції – з 2009 року, в Ісландії – з 2010 року, а у Фінляндії – з 2015 року.

У Норвегії упродовж 1993–2011 рр. було зареєстровано 3681 одностатевих партнерств та шлюбів, що становить менше 1% від усіх укладених шлюбів у той же період [10, с. 6]. У Швеції в 2017 році було укладено 1354 одностатеві шлюби. Загалом у Швеції 12 100 одностатевих шлюбів [11]. У Данії, згідно зі статистичними даними, одружених осіб різної статі 2 035 137, у фактичних шлюбних відносинах проживає 665 348 осіб різної статі, одружених пар однієї статі 9 524 [12]. У Фінляндії, згідно зі статистичними даними 2017 року, було 945 546 подружніх пар, з яких – 3040 шлюбів осіб однієї статі. В Ісландії кількість одностатевих пар сягає близько 0,2 % від шлюбів осіб різної статі [13].

Встановлення на рівні законодавства принципу нейтралітету щодо різних форм співжиття, зростання імміграції з мусульманських країн призводить до виникнення питання щодо можливості визнання полігамних шлюбів. Ці питання доволі часто стають предметом наукових досліджень як у нордичних державах, так і в інших європейських державах, в тому числі і в аспекті можливих зловживань у разі здійснення права на возз'єднання з сім'єю осіб, яким надано право на притулок, а в державі громадянства вони мали офіційно більше однієї дружини [14, с. 70].

Наразі жодна з нордичних держав не дозволяє полігамні шлюби, оскільки сімейне законодавство цих країн побудоване на принципі моногамії. Полігамний шлюб завжди буде базуватися

на прямій дискримінації, оскільки в державах, де він дозволений, чоловіки можуть мати більше дружин, а жінки такого права не мають. Проте як у досліджуваних державах, так і в Україні можливі фактичні відносини співжиття більше ніж з однією особою, які не захищаються законом.

Законом Швеції захищаються права співмешканців (двох осіб), що можливе у двох формах: "särbo" (пара, яка офіційно не зареєструвала свої відносини та проживає у різних домогосподарствах) та "sambo" (пара, яка не зареєструвала свої відносини та проживає в одному домогосподарстві). Швеція є лідером серед європейських держав за кількістю громадян, які проживають у фактичних шлюбних відносинах [15, с. 32].

Закон «Про об'єднання домогосподарств» Фінляндії захищає пари, які прожили спільно, вели спільне господарство щонайменше п'ять років або які мають або мали спільну дитину, і при цьому жоден з них не перебував у шлюбі. Спільне проживання осіб у Норвегії регулюється Законом про співжиття від 18 червня 1965 року, він охоплює всі види спільного проживання незалежно від підстав їх виникнення (родинні зв'язки, фактичні шлюбні відносини, спільне проживання студентів тощо). Закон про право на спільне житло та домогосподарство у разі припинення цивільного партнерства поширюється на випадки, коли двоє або більше неодружених осіб віком від 18 років проживають разом та ведуть спільне домогосподарство, яке припиняється внаслідок смерті одного з них або з інших причин, і якщо сторони прожили разом не менше двох років або мають (очікують) спільних дітей [16]. Зокрема, у разі смерті виникає право викупити частку, право на спільне місце проживання або право придбати житлову нерухомість чи її частку, яка належала померлому і використовувалася виключно або переважно для спільного житла, та право на частку у побутових речах.

Висновки. У нордичних державах багато подібних норм у сімейному законодавстві, які сформувалися у зв'язку зі спільним історичним розвитком, специфікою географічного розташування, тісними економічними, політичними й культурними відносинами. Сімейне законодавство нордичних держав не містить кодифікованих актів, сімейні відносини регулюються законами, з аналізу яких можна говорити про такі спільні принципи сімейного права: рівність, моногамія, визнання як світського, так і церковного шлюбу, свобода розірвання шлюбу, договірного регулювання відносин подружжя, визначеності батьківства, добробуту дитини, пріоритету інтересів дитини, батьківської відповідальності, заборони насильства та інші. Водночас у регулюванні сімейних відносин є національні особливості. Наприклад, законодавство Фінляндії значну увагу приділяє принципу врахування думки дитини та містить принцип роздільної власності подружжя. Закон про право на спільне житло та домогосподарство у разі припинення цивільного партнерства Норвегії поширюється на випадки, коли двоє або більше неодружених осіб віком від 18 років проживають разом та ведуть спільне домогосподарство, яке припиняється внаслідок смерті одного з них або з інших причин, і якщо сторони прожили разом не менше двох років або мають (очікують) спільних дітей.

Нордичні держави системно та успішно впроваджують принцип відповідального батьківства, проявами ефективності якого є зростання залученості батьків до виховання та догляду за дітьми. Цей позитивний досвід варто запровадити і в законодавстві України. Крім того, на нашу думку, варто в законодавство України впровадити норму про зобов'язання подружжя надавати один одному інформацію для оцінки їхнього фінансового стану, а також право одного з подружжя вимагати від іншого, а також від податкових органів інформацію про фінансовий стан або копію податкової декларації.

Список використаних джерел:

1. Стрельцова Є.Д. Регіональна уніфікація міжнародного приватного морського права: досвід країн Скандинавії. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство*. 2015. Т. 20. Вип. 2 (27). С. 101–111.
2. Varför Norden eller ”The Nordic way”? Föreningen Norden Göteborg. URL: <http://gbgnordense.se/om-oss/varfor-norden-eller-the-nordic-way/> (Last accessed: 08.02.2019).
3. Ландо О. Нордичні країни – правова сім'я? Діагноз і прогноз. / перекл. О. Кресіна. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3–4. С. 197–208.
4. Зінченко О.В. Конституції скандинавських країн: порівняльний аналіз. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1 (88). С. 58–68.
5. Бурейчак Т., Марценюк Т. Скандинавська утопія? Гендерна рівність і трудові, репродуктивні ресурси у Швеції. *Соціальна політика і гендерна рівність*. 2013. № 6. С. 189–194.
6. Adelina Alija. Vad är barnets bästa? En diskursanalytisk studie av principen i vårdnadsmål. 56. URL: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=4436964&fileId=4460291> (Last accessed: 12.02.2019).

7. Kortfattet om lagstiftningen. 2014. 70 p. URL: <https://www.regeringen.se/4905f7/contentassets/19ee7b66982c49e3be734eec8b7d293c/familjeratt---kortfattet-om-lagstiftningen.pdf> (Last accessed: 14.02.2019).
8. Forældreansvarsloven i et historisk perspektiv. URL: <http://retsadvokaterne.dk/foraeldreansvarsloven-i-et-historisk-perspektiv/> (Last accessed: 14.02.2019).
9. Mai Heide Ottosen. Samvær til barnets bedste? Om regler og praksis på samværsområdet. København, 2004. 263 p. URL: <https://pure.sfi.dk/ws/files/311935/0404Samvaertilbarnetsbedste.pdf> (Last accessed: 16.02.2019).
10. Kenneth Aarskaug Wiik, Ane Seierstad and Turid Noack. Divorce in norwegian same-sex marriages 1993–2011. *Discussion Papers N. 723*. December, 2012. 24 p. URL: <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/DP/dp723.pdf> (Last accessed: 17.02.2019).
11. Flest personer i samkönade äktenskap bor i Stockholms län. URL: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/flest-personer-i-samkonade-aktenskap-bor-i-stockholm> (Last accessed: 17.02.2019).
12. Så mange lever i et ægteskab eller parforhold. URL: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/saa-mange-lever-i-et-aegteskab-eller-parforhold> (Last accessed: 18.02.2019).
13. Hversu algeng er samkynhneigð? URL: <http://www.visir.is/g/2005504280315> (Last accessed: 18.02.2019).
14. Göran Lind. Utmaningar inom familjerätten. P. 67–86. URL: <https://svjt.se/svjt/3016/69> (Last accessed: 19.02.2019).
15. Боренкова А., Марценюк Т. Форми сімейних відносин у Швеції (на прикладі офіційного чи цивільного шлюбів). С. 32–34 URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1709/Martseniuk_Formy%20simeinykh%20vidnosyn.pdf (Last accessed: 20.02.2019).
16. Lov om rett til felles bolig og innbo når husstandsfellesskap opphører. LOV-1991-07-04-45. URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1991-07-04-45> (Last accessed: 21.02.2019).

УДК 341.9

ОБЛАКОВА О.С.

ДЕЯКІ ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ ІЗ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЄС ДО АНТИДОПІНГОВОЇ ПРАКТИКИ У СПОРТІ

Статтю присвячено визначенню особливостей застосування права Європейського Союзу про захист персональних даних, зокрема Загального Регламенту про захист персональних даних (GDPR) у практиці протидії використанню допінгу у спорті. Проаналізовано співвідношення між засобами правового регулювання, спрямованими на захист персональних даних у ЄС та нормами права, що забезпечують застосування антидопінгових заходів. На основі дослідження практики Європейського Суду Справедливості зроблено висновок про існування принципу допустимого втручання у права, що захищаються Регламентом з метою проведення антидопінгової діяльності.

Ключові слова: *Європейський Союз, право на приватність, захист персональних даних, GDPR, Мека-Медіна підхід, правове регулювання антидопінгової діяльності.*

Статья посвящена определению особенностей применения права Европейского Союза о защите персональных данных, в частности общего Регламента о защите персональных данных (GDPR) в практике противодействия использованию допинга в спорте. Проанализировано соотношение между средствами правового регулирования, направленными на защиту персональных данных в ЕС и норма-